

Białoruska Biała Kobra

- Wszystkie filmy zasłużyły na nagrody - powiedziała przed ogłoszeniem werdyktu przewodnicząca jury konkursu filmów dokumentalnych Maria Zmarz-Koczanowicz (w jego składzie znaleźli się także: Katarzyna Borowiecka, Łukasz Maciejewski, Monika Talarczyk, Rafał Wiśniewski). Uznana twórczyni filmów dokumentalnych tłumaczyła, że werdykt jest wynikiem subiektywnego spojrzenia jurorów. Nie wiem, co ostatecznie zdecydowało o zwycięstwie filmu „Gdy kwiaty nie milczą”, ale według mnie nie był to najlepszy film festiwalu. Opowieść zbudowana w dużej mierze z „gadających głów” poza krótkimi fragmentami nie wzbudzała emocji. Statyczny obraz przedstawia szarą codzienność „po”. Dziś już wiemy, że brutalny reżim po raz kolejny wziął górę. W ludziach pozostała niezgoda i poczucie bezsilności podszyte strachem i bólem. Film Kuciły raczej nużył niekończącym się potokiem słów, bo nie udało mu się przenieść dramatyzmu, drastyczności gwałtu, jakiego Łukaszenka dokonał na białoruskim społeczeństwie.

„Gdy kwiaty nie milczą” został również nagrodzony na Nyskim Festiwalu Filmowym w Żytawie (2022, Nagroda dla najlepszego filmu dokumentalnego) oraz na Warszawskim Festiwalu Filmowym (2021, Nagroda Główna w Konkursie Filmów Dokumentalnych).

Andriej Kuciła

Urodził się w 1983 roku w Baranowiczach. W 2007 roku ukończył studia na Białoruskim Państwowym Uniwersytecie (dziennikarstwo międzynarodowe), a dwa lata później ukończył Białoruską Akademię Sztuk Pięknych. Od tej pory współpracuje z różnymi producentami i stacjami telewizyjnymi jako freelancer. Był uczestnikiem wielu międzynarodowych programów edukacyjnych (m. in. IDFAcademy, Berlinale Talents). W 2018 otrzymał nagrodę dla najlepszego średniometrażowego filmu dokumentalnego na IDFA za film „Summa”. Laureat stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Gaude Polonia”. Jego filmografia to kilkanaście filmów, które były prezentowane i nagradzane na całym świecie. W ostatnich latach zrealizował: „Gdy kwiaty nie milczą” (2021), „Nad Niemnem” (2021), „Mury” (2020), „Uścisków twoich mi potrzeba” (2020).

W mojej ocenie w konkursie znalazło się kilka filmów, które wyróżniały się jakością dokumentalnej roboty, wrażliwością spojrzenia i wyjątkowością portretów bohaterów.

Nagrodę „Ciepłe oko” im. Kazimierza Karabasza otrzymała Lidia Duda za film „Pisklaki” za „poruszającą opowieść o dziecięcych relacjach tworzących się z potrzeby bliskości i wzajemnego wsparcia oraz subtelną obserwację nauki samodzielności w nieznanym otoczeniu”. Widz towarzyszy dzieciom niewidomym, które rozpoczynają naukę w szkole z internatem. W wieku siedmiu lat muszą radzić sobie w nieznanym świecie, który tak trudno im poznać, ale mają siebie. Na naszych oczach rodzi się więź. To oglądana z bardzo bliska przejmująca opowieść o człowieku.

Nagrodę Stowarzyszenia Filmowców Polskich jury przyznało Elwirze Niewierze i Piotrowi Rosołowskiemu za film „Syndrom Hamleta” „w uznaniu dla formy, która zdolna była objąć wielogłosowe tragiczne doświadczenie Ukrainek i Ukraińców i znaleźć dla niego bezpieczną przestrzeń teatru i filmu, nie pozostawiając przy tym wątpliwości, czy dzisiaj być czy nie być z Ukrainą”. Choć cała sytuacja (przygotowanie spektaklu) została zaaranżowana przez twórców filmu, widzowie mają możliwość zbliżenia się do ekstremalnych doświadczeń bohaterów, przecucia, czym może być wojenna trauma i jak strasznym wynalazkiem człowieka jest wojna. Te wydarzenia sfilmowano przed atakiem Rosji na Ukrainę, dlatego, oglądając, wciąż zastanawiałem się, co dzieje się z bohaterami filmu dzisiaj. Po projekcji od reżyserki dowiedzieliśmy się, że znów trafili na front.

Nagroda im. Aleksandra Kamińskiego za przewycięzanie zagrożeń trafiła do Marka Kozakiewicza za film „Silent Love” za „zobrazowanie aktualnego portretu rodziny, która trwa i umacnia się mimo systemowej i zwyczajowej nieprzychylności”. Po śmierci mamy 35-letnia Agnieszka stara się o opiekę prawną nad nastoletnim bratem Miłoszem. Autor filmu pokazuje świat, w którym bohaterka w trosce o siebie i bliskich postanawia ukrywać swój wieloletni związek z Mają.

Jury przyznało ponadto wyróżnienie honorowe dla filmu Marcina Lesisza „Koniki na biegunach”. Opowiada on o niepełnosprawnej umysłowo Ewie, która komunikuje się z otoczeniem za pomocą wykonywanych przez siebie lalek i zabawek. Lesisz prezentuje animację tworzoną na kanwie historii snutej przez Ewę. Drugim filmem z wyróżnieniem jest „Głos” Dominiki Montean-Pańków o nowicjacie Zakonu Jezuitów. Poznajemy 14 mężczyzn poddawanych próbom, by upewnili się w swoim wyborze.

Jury konkursu reportaży telewizyjnych w składzie: Bogumiła Fiołek-Lubczyńska, Grzegorz Głuszak, Szymon Jadczyk przyznało nagrodę dla najlepszego reportażu Tomaszowi Patorze za reportaż „Misza jedzie na wojnę”. Jury przyznało nagrodę MCKB dla reportażu telewizyjnego Edycie Krześniak za reportaż „Ukraina. Tak trzeba”.

Nagrodę Uniwersytetu III wieku im. Heleny Kretz otrzymał Marcin Jakóbczyk za reportaż „Syndrom samotności”. Honorowe wyróżnienie otrzymał Konrad Borusiewicz za reportaż „Ruski mir”.

Jury konkursu reportaży audio w składzie: Joanna Bachura-Wojtasik, Agnieszka Pacho, Irena Piłatowska przyznało Nagrodę Tygodnika Angora dla Najlepszego Reportażu Audio Katarzynie Michalak za reportaż „Nasza kołysanka” za „mistrzostwo formy dramaturgicznej, która w naturalny sposób spaja dwie opowieści: jedną dotyczącą tragedii rodziny zmagającej się z genetyczną chorobą syna, zwaną „Klątwą Ondyny”, której objawem jest niewydolność oddechowa, zagrażająca życiu, a z drugiej strony opowieść o nadziei, walce i pomocy wielu osób, by w przyszłości „klątwa” została zdjęta”.

Nagrodę Radia Łódź dla Reportażu Audio otrzymały ex aequo: Anna Dudzińska i Agnieszka Sz wajgier za reportaż „Stroiciele” oraz Magdalena Świerczyńska-Dolot za reportaż „W naszych rękach”.

Nagrodą publiczności dla Najlepszego Reportażu Audio została wyróżniona Anna Kolmer za reportaż „Martwa rzeka”. Honorowe wyróżnienie dla reportażu audio zostało przyznane Aleksandrze Sadokierskiej za reportaż „Wynurzony z ciszy”.

Nagrodę Jury Młodych Krytyków Laureatów Festiwalu Kamera Akcja (Franciszek Drąg, Jan Brzozowski, Łukasz Honziuk) otrzymał Jarosław Wszędybył za film „Koniec świata w Dolinie Łez”. A wyróżnienie Marcin Lesisz za „Koniki na biegunach”.

Bogdan Sobieszek, materiały prasowe